

BIBLIOTECA DE CULTURĂ CATALANĂ

Editor: JANA BALACCIU MATEI

Traducerea acestui volum a fost sprijinită de
LA TRADUCCIÓ D'AQUEST LLIBRE COMPTA AMB

EL SUPORT DE
LLLL institut
ramon llull
Llengua i cultura catalanes
BARCELONA

Traducerea s-a făcut după

Ramon Solsona, *Disset pianos*, Ed. Proa, 2019

Disset pianos, © 2019 by Ramon Solsona

RAMON SOLSONA

ȘAPTESPREZECE PIANE

Traducere din limba catalană și cuvânt-înainte:
JANA BALACCIU MATEI

EDITURA MERONIA
București, 2021

CUPRINS

„Dictaturile «rău închise» lasă răni”	5
---	---

I. ÎNCEPUTUL POVEȘTII

1. Tăcerea pianelor	13
2. I always take the long way home	22
3. Un guzgan mizerabil.....	30
4. Crochete	40
5. Ce vrei să fac?	49
6. Roca Foradada	58
7. Pennsylvania	65
8. Confidențe.....	75
9. Tânărul Rahmaninov	83
10. Este fiul lui?	96
11. Conversație la barul Lolei.....	106
12. Umaniști și tehnocrați.....	116
13. Avocata	126
14. trebuie să stăm de vorbă	135
15. Aproape de cer	143
16. Gata de plecare	158
17. Pianul absent	167
18. Petrecerea	174

II. SFÂRȘITUL POVEȘȚII

1. Memoriale	187
2. On the sunny side of the street.....	196
3. Casa întunecoasă	210
4. Două pahare de bere rece	220
5. Lumânări	226
6. Casa luminoasă	237
7. Petrișor	245
8. Piano bar	258
9. Umbra ceasului	273
10. Decalog	282
11. Curățenie lună	286
12. The valley.....	297
13. Drumul bateriilor	308
14. La treabă!.....	318
Mulțumiri.....	327

Lucrări apărute în

BIBLIOTECA DE CULTURĂ CATALANĂ

a Editurii MERONIA

1. **Víctor Català**, *Singurătate (Solitud)*, 1998
2. **Mercè Rodoreda**, *Oglinda spartă (Mirall trencat)*, 2000
3. **Manuel de Pedrolo**, *Manuscrisul celei de-a doua origini (El mecanoscrit del segon origen)*, 2000
4. **Ramon Solsona**, *Ceasuri oprite (Les hores detingudes)*, 2001
5. **Miquel Llor**, *Laura în orașul sfinților (Laura a la ciutat dels sants)*, 2001
6. **Mercè Rodoreda**, *Piața diamantului (La plaça del diamant)*, 2001
7. *Antologie de poezie de autori din Insulele Baleare. Secolul XX (Antologia de poesia d'autors balears. Segle XX)*, 2002
8. *Antologie de proză scurtă de autori din Insulele Baleare. Secolul XX (Antologia de prosa d'autors balears. Segle XX)*, 2002
9. **Miquel Martí i Pol**, *Antologie poetică (Antologia poètica)*, 2002
10. **Jaume Cabré**, *Excelență (Senyoria)*, 2002
11. **Blai Bonet**, *Marea (El mar)*, 2002
12. **Miquel Rayó Ferrer**, *Unghia fiarei (L'ungla de la gran bèstia)*, 2002

TĂCEREA PIANELOR

De când se pensionase tapițerul, tapițeria devenise punct de întâlnire. Șase bătrâni își țineau de urât în discuții cu lungi tăceri și puține controverse. Se așezau unul lângă altul cu fața spre stradă, rândul întâi la un spectacol de teatru având ca unică temă viața de zi cu zi ce le defila prin fața ochilor. Poștașul e tot cu cămașa de ieri. Trec mereu tot mai multe biciclete. Uite. Ce? Leoaica, își scoate câinele la plimbare. Ce mândrețe de femeie! A-ntâia. Și despre chestia asta ce se mai știe? Care chestie? Cu pianele. O fi-nchis. O să deschidă un bar. Nu știu ce-o să ne facem cu-atâtea baruri. Exact.

Cum magazinul de pian era față-n față cu tapițeria-observator, bătrânii nu pierdeau nicio mișcare, mai ales când se încărcau și descărcau magaoaiele împachetate în huse și pături bine strânse în curele. Un spectacol demn de văzut. Până când activitatea a încetat brusc și zilele treceau cu magazinul închis și zăvorât.

Uite, că tot ziceai de pian... Ce face? Nu vezi? deschide. Cine-i? Nu știu. O fi vândut. Nu știe să descuie lacătul. Nu că nu știe, nu poate. Mă duc s-o ajut. Întreab-o dacă deschid un bar. Las-o-n pace, nu te băga. N-are nevoie de noi, nu vezi?

Mei se chinuia să descuie lacătul care fixa oblonul pe buiandrug. S-a luptat un timp până a reușit să elibereze oblonul și, cu toată forța brațelor, l-a ridicat. A respirat adânc de câteva ori, a intrat în magazin și a dispărut din privirile publicului de la tapițerie. A intrat hotărâtă, dar, când pipăia după întrerupător ca să aprindă lumina, nu și-a putut reține un tremur. Se simțea ca o străină, ca o intrusă, o oportunistă venită să pună mâna pe ceva ce nu-i aparținea.

Pianele nu făceau parte din lumea ei, iar magazinul îi era un teritoriu cvasinecunoscut. Spațiu comercial pentru cumpărări și vânzări de pianе, atelier de recondiționare și, de asemenea, refugiu pentru muzicieni prieteni de-ai lui Péter. Discutau cu însuflețire, dar gusturile ei muzicale mergeau în altă direcție și nu putea urmări conversația când se vorbea despre muzica clasică. De aceea aproape că nu călca pe aici, doar câteodată, în weekend, rar, să-l ajute pe Péter să curețe clapele sau la vreo altă treabă mărunță. Agenția, călătoriile, prietenele ei erau un mediu fără nicio legătură cu munca lui Péter, astfel încât fiecare își vedea de treaba lui, fără să se amestece în a celuilalt. Pe această reciprocă independență de interese se bazase o relație de unsprezece ani, cu multe hopuri, dar care se consolidase într-atât, încât de câteva luni se mutaseră împreună. Avu un moment de ezitare. Făcuse doar câțiva pași și era tentată să iasă, să tragă oblonul metalic și să nu se mai întoarcă niciodată. Dar își reveni și începu o lungă plimbare printre pianele lucioase, seducătoare, din față, și cele din spate, demontate, pianе cu coadă cu carcasa

pusă pe podea, pianine despre care Mei nu știa dacă sunt sau nu terminate. În încăperea din spate, folosită ca atelier, alte pianе, semieventrate, în plin proces de restaurare. Liniștea și nemișcarea o făceau să pară mai degrabă un atelier de taxidermie sau o morgă plină de corpuri inerte, fără suflet, ca sculpturile din ghips uitate în depozitul unui muzeu. Atâtea pianе și atâtea liniște, gândea Mei cu inima strânsă. Câtă sonoritate moartă! Simți din nou impulsul să plece, dar înverșunarea care o stăpânea de câteva zile o opri. La început nu luase în seamă ce-i spusese Péter în ambulanța care-l purta spre spital. Dacă nu scap, nu da pianele pe nimic. Fusesse un comentariu fugar, nici ea, sigur nici Péter, nu-și închipuiau că vorbele alea spuse într-o doară aveau să fie aproape ultimele. Pe urmă, tot amintindu-și-le, s-a simțit datoră să țină cont de dorința lui. Nu da pianele pe nimic. Așa o să fac, milimetric, o s-o fac pentru tine, ca strădania ta, orele pe care le-ai dedicat lor, să aibă un sfârșit demn. N-o să te dezamăgesc, Péter. Îți iau dorința drept datorie din dragoste. Nu știu cum s-o fac, dar îți jur, nu o să dau pianele pe nimic.

Deși intenția era fermă, nu știa de unde să înceapă, era total dezorientată. Își făcea curaj cu Bruce Springsteen, care, după ce se simțise neconsolat cu un explicit *My city's in ruins*, se îmbărbăta repetându-și *Come on, rise up! Come on, rise up!* Mei recurgea la cântec când se simțea ca The Boss, *in ruins*. Hai, Mei, sus! *Come on, rise up!*

Și-a dat întâlnire cu Pepa și Claudina la un bar și le-a prezentat situația. Uite, fetelor, ce mi se întâmplă, mă simt datoră să nu vând pe nimic pianele și nu știu cum să fac.

Nu se-astepta ca prietenele cele mai prietene, prietene intime de cincizeci de ani, de la grădiniță, s-o sfătuiască să scape de pianе cât mai curând posibil. Înceau s-o convingă că singura soluție era să stabilească un preț și să le lichideze pe toate odată. Asta chiar că ar însemna dat pe nimic, protesta Mei. Eu vreau să fac tocmai invers, să le vând unul câte unul la un preț rezonabil. Ce preț? Nu vezi c-o să-ți complici viața și n-o să te descurci? Nu mă descurc? Nu, cu-atât mai puțin de una singură. Atât de neputincioasă mă credeți? Nu-i vorba de-asta, dar n-ai destule complicații? să-ți mai iei niște obligații pe care n-ai să le poți duce la capăt? De ce nu? Cum știi că nu? Fiindcă nu, fiindcă, dacă te vâri într-o lume atât de specializată despre care nu știi o iotă, o dai în bară și-o să te simți și mai rău. Ce trebuia să fie o consultare, o întâlnire pentru cerut un sfat, o discuție între prietene ca atâtea altele de-a lungul anilor, a devenit un dialog tensionat. S-a supărat Mei? În loc să-mi oferiți ajutor, îmi ziceți s-o iau pe scurtătură și să nu-mi complic viața. Nu e un capriciu, e o datorie față de Péter. Nu, e obligație absurdă pe care ți-o impui singură. Absurdă? Evident, ce știi tu despre pianе? Cum vrei să te-ajutăm, eu și Claudina, dacă nici noi n-avem habar. La tine ne gândim, Mei, asta-ți mai lipsește, să te vâri în și mai multe probleme. Nu vezi că n-o să te descurci singură? Pui anunț pe internet, fixezi un termen, vinzi pianеle cui plătește mai mult și gata. N-o să mă descurc? Așa proastă părere aveți despre mine? Nu, nu asta, dar... Gata, fetelor, văd că nu ne-nțelegem.

Mei a plecat întristată. Căuta sprijin și găsisе doar trei bobârnace. Era prima oară când Pepa și Claudina n-o susțineau. Amândouă deodată, parcă înțelesе s-o subestimeze. Dar, cu cât decepția era mai dureroasă, cu atât era mai hotărâtă. Misiunii primite de la Péter – nu da pianеle pe nimic – i se adăuga o problemă de orgoliu. Să nu-mi complic viața? Că nu mă descurc de una singură? Punem pariu că da? *Come on, Mei, rise up!* S-a răsucit pe călcăie și s-a întors la bar și mai hotărâtă. Fierbea. Vedem noi dacă nu mă descurc. Era furibundă. Mai vorbim noi, dacă nu mă descurc Știi ce? Nu mă sunați și nu veniți la mine până nu vă spun eu. O să vă anunț când am vândut toate pianеle și-atunci stăm iar de vorbă despre diferența dintre a vinde și a da pe nimic. N-o lua așa, măi omule, noi... Le-a lăsat cu vorba în gură.

Primul pas – intrat în magazin, aruncat o privire rapidă, făcut o idee clară despre situație. Dar pentru readucerea pianelor la viața comercială trebuia consultată o documentație pe care Mei n-o găsea. A răscolit sertarele singurei mese și a dat doar peste avize de livrare, facturi vechi, hârtii pline de mângăleli, numere și cuvinte scrise de mână în română. Singura informație la vedere era telefonul lui Doruk, omul care transporta pianеle, pe un post-it lipit pe perete. Dar niciun registru, nicio listă de prețuri, nicio agendă cu contacte și probleme de rezolvat.

Exista, sigur, laptopul, dar pe Mei o îngrozea ideea să-l acceseze, ca și telefonul. Parcă i-ar fi violat intimitatea. Se temea să nu dea peste vreun secret ținut de Péter sub cheie? Nu, voia să-i respecte și acum tăcerile, cum făcuse

când trăia. El nu vorbea niciodată despre tinerețea lui și se enerva când era întrebat despre lucruri din țara lui. Nu vorbea nici despre căsătoria lui din Portugalia. Nu amintea aproape niciodată de fosta soție, ceea ce Mei înțelegea, căci nici ea nu spunea nimic despre relațiile ei anterioare. Îi ceruse explicații doar când a ieșit la iveală existența fiicei. Atunci ea îi reproșase că nu i-a spus și se simțise întristată de lipsa lui de încredere. A fost singura dată când intervenise într-o problemă intimă a lui Péter. Acum, că marele secret cu fiica fusese lămurit, Mei nu mai avea de ce să mai scormonească. Voia doar informații despre pian. Singură, n-o să te descurci. Mândria nu o lăsa să stea din nou de vorbă cu prietenele. Și parcă Péter îi îngreuna și mai mult lucrurile, ascunzându-i note, adrese, telefoane, liste de prețuri. Idee, pe de altă parte, absurdă, căci infarctul nu-i lăsase timp de organizat sau dezorganizat ceva. Era un improvizator înăscut, incapabil de vreo strategie comercială, dar avea intuiție și era invincibil în lupta corp la corp. Marketingul lui, simplu, se baza pe o simpatie care depășea toate barierele, inclusiv lingvistice. Era un abil negociator când cumpăra și avea un al șaselea simț care îl ajuta să identifice un bun client printre trecătorii care intrau în magazin să se uite la pian și să întrebe de prețuri.

Péter cumpăra și vindea pian pentru studiu și pian de concert. Examina și restaura pian vechi. Dar slăbiciunea lui era vânatul mare, cum zicea. Se referea la pian cu coadă de mărci prestigioase pe care le descoperea pornind la vânătoare. Pleca în străinătate cu camioneta și

străbătea jumătate de Europă cu Mei ca să examineze pian vechi, uneori degradate rău, și de la prima privire intuia care putea ajunge ca nou după restaurare. Se apuca apoi să curețe și să controleze meticolos nenumăratele piese, reparându-le și înlocuindu-le când era necesar. O muncă lentă, pe care o făcea în atelierul din spatele magazinului cu o migală de orfevru. Zicea că nu restaurează, ci reînvie, pianele. Faza asta îl entuziasma. Fiecărui instrument îi venea un sfârșit prin vânzare, iar Péter, și aici, se ghida după instinct. Învățase din experiență să ghicească gusturile cumpărătorilor și până unde putea să întindă coarda cu prețurile.

Mei nu avea nici experiență, nici perspicacitate de vânzătoare. Iar despre pian știa cam tot atât cât despre mașinile de cusut sau despre excavatoare. O mână doar ambiția de a le demonstra Pepei, Claudinei și tuturor că o poate face. Sin-gu-ră sin-gu-ri-că. Dar nu mai era așa sigură ca atunci când intrase în magazin. Acum cobora din nou oblonul metalic, întrebându-se dacă o să-l mai ridice.

Uite, tu. Iar închide. Hopaaa, da. De ce-o fi venit? De un' să știu eu. Asta... Ce? Câți ani îi dați? Eu, cincizeci. Haide, mai mult! Dacă n-o fi la pensie, pe-acolo. Nu chiar. Femeile înșală, mereu au zece ani peste cât arată. Nici vorbă. Sunt femei și femei. Te-ascult.

Zilele treceau și magazinul tot cu oblonul metalic tras, niciun semn de schimbare. Până ce a apărut agățat de ușă un anunț. Magazin închis – lichidare stoc pian.

V-am zis eu c-o să deschidă un bar.

Îmi este biografia atât de plină
de greșeli, că mi-e rușine să le enumăr.
Mă cheamă Dumitru Costadinescu
un nume care mi-a picat prin hazard,
și pe care n-am știut să-l port cum trebuie.
Recunosc și că de mic am început
s-o iau pe căi greșite.
Am învățat să citesc, să scriu
și să cânt la pian fără să cer voie
nimănui. În anii fragezi, când
se forjează caracterul,
m-am apucat ca nebunul
să citesc mult, să scriu mult
și să cânt la pian, fără să mă supun
recunosc, vreunei îndrumări. Pe urmă,
marea, Glorioasa-Lumină-Care-Ne-Ghidează
m-a făcut să văd c-am luat-o pe-un drum greșit.
Menționez în apărarea mea
că de atunci m-am străduit
să mă dezvolt de scris, de citit
și de cântat la pian.
Am făcut-o din toată inima mea
și, când deja mă dezvoltasem de toate,
am continuat cu atâta elan,
încât m-am dezvoltat să mă dezvolt de citit.
Și, clar, cum dubla negație înseamnă afirmare
iată că m-am apucat iar de citit
chiar mai mult decât înainte. Am și scris în
neștire
după ce m-am dezvoltat să mă dezvolt să scriu.
Și m-aș fi dezvoltat să mă dezvolt să cânt la pian
dacă n-ar fi fost cineva în apropiere.
Pentru toate astea, eu, Dumitru Costadinescu,
îmi mărturisesc public greșelile.

Le mărturisesc sau dezvățurisesc
că nici eu nu mai știu ce-nțeleg sau ce
dezvățeleg.
Știu sigur doar că-s un caz pierdut.

I ALWAYS TAKE THE LONG WAY HOME

Înainte de a deschide magazinul publicului, a vrut să știe situația exactă. A făcut o listă cu pianele existente, inclusiv cele două-trei care trebuiau revizuite și montate.

Germane

1. Steinway & Sons (coadă lungă)
2. Bechstein (coadă)
3. Bechstein (coadă medie)
4. Schimmel (coadă)
5. Schimmel (coadă medie)
6. Grotrian Steinweg (coadă)
7. Hosseschrueders (pianină)
8. Sauter (pianină)
9. Sauter (pianină)
10. Weiss (pianină)
11. Seiler (pianină)

Franceze

12. Pleyel (coadă medie)
13. Pleyel (pianină)
14. Rameau (pianină)

Japonez

15. Kawai (digital, pianină)

Coreea

16. Samick (pianină)

Montat la Barcelona

17. Isanda (pianină)

Pe unele Mei le recunoștea, căci fusese cu Péter când le luase, și-și amintea în ce stare erau, uneori lamentabilă, chiar și cu căcăreze de șoarece înăuntru. Însă diferența dintre înainte și după era atât de mare, încât era greu de crezut că vechitura hodorogită se putuse transforma într-un pian care să pară nou-nouț. După restaurarea lemnului și refacerea tuturor mecanismelor, intervenea, ultimul, acordul și îl lăsa țaș, cum zicea el. De-aceea Péter folosea expresia asta când termina de restaurat un pian și mai trebuia doar acordat. De parcă ar fi trebuit să ajungă într-o sală de concerte. E, deja, țaș, zicea.

Șaptesprezece pianе! Mamma mia! de unde încep? Cât o să dureze? se întreba Mei. I-a spus lui Eileen, asociata ei, că o să-și ia liber un timp, să se ocupe doar de lichidarea pianelor. Cât timp? Nu știu, poate două-trei luni. Eileen a strigat din toți răunchii: Două luni? Ai înnebunit? Și mi-o spui cu atâta ușurință? Vrei să termini agenția sau ce? Mei a suportat rafala și a trebuit să negocieze un acord acceptabil pentru ambele părți. După o discuție aprigă, s-a angajat să meargă la agenție diminețile, în schimb n-avea